

Твърде споренъ е въпросътъ за хрониката на Георги Монаха или Амартола и за нейното продължение, както и за времето на двата славянски преводи, познати подъ имената „Временникъ“ и „Лѣтовникъ“¹⁴⁾. Рускиятъ ученъ В. М. Истринъ¹⁵⁾, възъ основа на филологически данни, заключава, че преводътъ е билъ направенъ въ южна Русия, въ Киевъ, въ края на първата половина на XI в. Неговиятъ изводъ предизвика възражения отстрана на други учени, напр., Н. Дурново¹⁶⁾ и П. А. Лавровъ¹⁷⁾. Проф. М. Weingart приема¹⁸⁾, че преводътъ ще да е билъ направенъ наистина на руска почва, но отъ българинъ. Ю. Трифоновъ¹⁹⁾, напротивъ, е готовъ да допусне българския произходъ на превода. Що се отнася до „Лѣтовника“, приема се²⁰⁾, че той билъ преведенъ въ България презъ XIV вѣкъ.

Отъ хрониката на Иоанъ Зонара съществуватъ въ славянската книжнина единъ преводъ и една преработка, изветна подъ името Паралипоменъ Зонаринъ. Рускиятъ ученъ П. О. Потаповъ²¹⁾ и Ю. Трифоновъ²²⁾ заключаватъ, че преводътъ на хрониката е билъ направенъ въ България презъ XII в., по-точно къмъ 1170 г., когато между българи и византийци сж съществували несъмнени книжовни връзки и когато, отъ друга страна, е било подготвяно освободителното движение начело съ Асенъ и Петра. Проф. М. Weingart²³⁾

¹⁴⁾ На нейното проучване е отдѣлено твърде много мѣсто въ съчинението на М. Weingart, о. с., II, 1—2, 5—499.

¹⁵⁾ В. М. Истринъ, *Хроника Георгия Амартола въ древнемъ славянорусскимъ переводѣ*. Текстъ, изслѣдованіе и словарь, I. Текстъ (СПБ. 1920); II. а. Греческій текстъ „Продолженія Амартола“; б. Изслѣдованія (СПБ. 1922); III. *Греческо-славянскій и славяногреческій словари* (Ленинград 1930). — Вж. специално *ibidem*, II, 305; III, V—L.

¹⁶⁾ Н. Дурново, *Къ вопросу о национальности славянскаго переводчика хроники Георгия Амартола* (Slavia, IV. 1925—26, 446—460).

¹⁷⁾ П. А. Лавровъ, *Георгій Амартолъ въ изданіи В. М. Истрина* (Slavia, IV. 1925—26, 461—484; 657—683). — Вж. сжщо Вл. Розовъ въ Slavia, IV. 1925—26, 364—370.

¹⁸⁾ М. Weingart, о. с., II, 1, 88 сл., 95.

¹⁹⁾ Ю. Трифоновъ, о. с., 173—174.

²⁰⁾ М. Weingart, о. с., II, 145 сл., 465. — Ю. Трифоновъ, о. с., 174—175.

²¹⁾ П. О. Потаповъ, *Судьба хроники Зонары въ славянорусской литературѣ* (въ: Извѣстія отд. русск. языка и слов. русс. Акад. Наукъ, XXII. кн. 2. 1917, 141—186), 184—185.

²²⁾ Ю. Трифоновъ, о. с., 178.

²³⁾ М. Weingart, о. с., I, 84—124; 123—124.